

Celeste Ng

Onze verloren harten

Vertaald uit het Engels
door Anna Livestro

SIGNATUUR

2022

De brief komt aan op een vrijdag. Opengesneden en weer verzegeld met een sticker, uiteraard, zoals al hun brieven: *Geïnspecteerd voor uw veiligheid – PACT*. Op het postkantoor had het tot verwarring geleid. De postbeambte had het papier opgevouwen, bestudeerd, doorgegeven aan zijn baas, die weer aan zijn baas. Maar uiteindelijk leek de brief hun ongevaarlijk en werd hij doorgestuurd. Geen retouradres, alleen een poststempel uit New York, NY, zes dagen oud. Op de envelop stond zijn naam – Bird – en daardoor weet hij dat dit van zijn moeder komt.

Hij is al heel lang niet meer Bird.

We hebben je *Noah* genoemd naar je vader, had zijn moeder ooit tegen hem gezegd. *Bird* heb je zelf bedacht.

Het woord dat, als hij het uitsprak, als zichzelf voelde. Iets wat niet op aarde thuishoorde, een klein snel wezentje. Een nieuwsgierig getjilp, een zelf dat omkrulde langs de randjes.

De school vond het maar niks. Bird is toch geen naam, hadden ze gezegd, hij heet Noah. Zijn kleuterjuf, woest: Hij reageert niet als ik hem roep. Hij luistert alleen naar Bird.

Omdat hij Bird héét, zei zijn moeder. Hij luistert naar Bird, dus als ik u was zou ik hem zo noemen, wat er verder ook op zijn geboorteakte staat. Op elk vel papier dat hij mee naar huis

had genomen had ze *Noah* op het stippelijntje doorgekrast met een viltstift en vervangen door Bird.

Zo was zijn moeder: ontzagwekkend en vol vechtlust als haar kind in nood was.

Uiteindelijk gaf de school toe, al had de juf daarna Bird steeds tussen aanhalingstekens gezet, als de bijnaam van een gangster. *Beste 'Bird', laat je moeder dit briefje tekenen. Beste meneer en mevrouw Gardner, 'Bird' is respectvol en ijverig maar hij moet wel meer meedoen met de rest van de klas. Pas toen hij negen was, nadat zijn moeder was vertrokken, werd hij weer Noah.*

Zijn vader zegt dat het zo beter is en wil niet dat iemand hem nog Bird noemt.

Als iemand je zo noemt, zegt hij, moet je hen verbeteren. Dan zeg je: Sorry, nee, zo heet ik niet.

Het was een van de vele dingen die veranderden nadat zijn moeder vertrokken was. Een nieuw appartement, een nieuwe school, een nieuwe baan voor zijn vader. Een heel nieuw leven. Alsof zijn vader hen helemaal had willen omvormen, zodat als zijn moeder ooit terugkwam, ze hen niet eens meer zou kunnen vinden.

Verleden jaar was hij op weg naar huis zijn oude kleuterjuf tegengekomen op straat. Hé, hallo, Noah, zei ze, hoe is het met jou? En hij wist niet of wat hij hoorde in haar stem zelfgenoegzaamheid of medelijden was.

Hij is nu twaalf; hij is al drie jaar Noah, maar *Noah* voelt nog steeds als zo'n halloweenmasker, iets rubberachtigs wat niet lekker zit. Hij weet niet precies hoe hij hem moet dragen.

Dus nu, zomaar ineens, een brief van zijn moeder. Het lijkt op haar handschrift – en er is verder niemand die hem zo noemt.

Bird. Na al die jaren vergeet hij soms haar stem; als hij probeert zich die voor de geest te halen, ontglipt hij hem als een schaduw die opgaat in het donker.

Met trillende handen opent hij de envelop. Een heel vel papier van rand tot rand bedekt met tekeningetjes niet groter dan een dubbeltje: katten. Grote katten, kleine katten, gestreept en lapjes en zwart-wit, parmantig zittend, hun pootjes likkend, lui in poelen van zonlicht. Niet meer dan wat snelle schetsjes zoals zijn moeder ze vele jaren geleden altijd op zijn lunchzakje tekende, zoals hij ze soms zelf in zijn schoolschriften tekent. Nauwelijks meer dan een paar kromme lijntjes, maar herkenbaar. Levendig. Meer niet – geen boodschap, zelfs geen woorden, alleen een hoop katten in balpengepriegel. Er komt een gedachte op ergens achter in zijn hoofd, maar hij kan er net niet bij.

Hij draait het papier om, op zoek naar aanwijzingen, maar de achterkant van het vel is leeg.

Herinner je je nog iets van je moeder, had Sadie hem ooit gevraagd. Ze zaten in de speeltuin, boven in het klimrek, met de glijbaan gapend voor hen uitgestrekt. Het was in het vijfde jaar van school, het laatste jaar waarin ze nog in de speeltuin mochten. Alles was inmiddels al te laag voor ze, want het was bedoeld voor kleine kinderen. Aan de andere kant van het bitumen zagen ze hun klasgenoten op jacht naar elkaar gaan: wie niet weg is, is gezien, ik kom.

Hij herinnerde zich nog dingen, maar hij had geen zin om het erover te hebben, zelfs niet met Sadie. Hun moederloosheid verbond hen, maar wat hun was overkomen was toch anders. Wat hun moeders was overkomen.

Niet veel, had hij gezegd, kun jij je nog veel herinneren van de jouwe?

Sadie greep de stang boven de glijbaan en trok zich eraan op, alsof ze een spieroefening deed.

Alleen dat ze een held was, zei ze.

Bird zei niets. Iedereen wist dat Sadies vader en moeder ongeschikt waren bevonden voor het ouderschap en dat ze daarom bij haar pleeggezin terechtgekomen was en bij hen op school. Er deden allerlei verhalen de ronde over hen: dat ze, ook al was Sadies moeder zwart en haar vader wit, sympathiseerden met de Chinezen en dat ze dus verraad pleegden jegens Amerika. Over Sadie zelf gingen ook allerlei verhalen: dat ze, toen de agenten kwamen om haar weg te halen, er eentje had gebeten en dat ze gillend teruggerend was naar haar ouders zodat ze haar in boeien hadden moeten afvoeren. Dat dit niet eens haar eerste pleeggezin was, dat ze haar meer dan eens hadden moeten herplaatsen omdat ze zo'n lastpak was. Dat zelfs nadat ze weggehaald was haar ouders zich tegen PACT bleven verzetten, alsof ze haar helemaal niet terug wilden, dat ze gearresteerd waren en ergens in de gevangenis zaten. Hij vermoedde dat er over hem ook verhalen de ronde deden, maar hij wilde ze niet weten.

Trouwens, ging Sadie verder, zodra ik oud genoeg ben, ga ik terug naar Baltimore om ze te zoeken.

Ze was een jaar ouder dan Bird, ook al zaten ze in dezelfde klas, en dat peperde ze hem altijd in. Blijven zitten, fluisterden de ouders als ze hun kinderen kwamen halen, hun stem vol medelijden. Vanwege haar *opvoeding*. Maar ze krijgen haar niet op de rit, ondanks haar nieuwe start.

Hoe, had Bird gevraagd.

Sadie gaf geen antwoord, liet de stang los en ging ineengezakt naast hem zitten, een hoopje opstandigheid. Het jaar daarop verdween Sadie toen de grote vakantie net was begonnen – en nu, in zijn zevende schooljaar, is Bird weer helemaal alleen.

Het is iets over vijven: zijn vader komt zo thuis en als hij de brief ziet, moet Bird hem verbranden. Ze hebben helemaal niets van zijn moeder meer, zelfs geen kleding. Toen ze wegging, had zijn vader haar boeken verbrand in de haard, de mobiele telefoon die ze had achtergelaten stukgeslagen en de rest in een hoop aan de straat gezet. Vergeet haar, had hij gezegd. De volgende ochtend hadden mensen die op straat leven de hele stapel meegenomen. Een paar weken later, toen ze in hun appartement op de campus trokken, hadden ze zelfs het bed dat zijn ouders hadden gedeeld achtergelaten. Zijn vader sliep nu in het stapelbed, onder Bird.

Hij zou de brief zelf moeten verbranden. Het is niet veilig om iets van haar in huis te hebben. En daarbij: als hij zijn naam, zijn oude naam, op de envelop ziet staan, gaat er een deur vanbinnen krakend open en wurmt de tocht zich erlangs. Soms als hij slapende figuren op een kluitje op de stoep ziet zitten scant hij ze op zoek naar iets vertrouwds. Soms vindt hij het – een stippensjaal, een blouse met rode bloemen, een wollen muts die over iemands ogen is gezakt – en dan denkt hij heel even dat zij het is. Het is makkelijker als ze voor altijd weg is, als ze nooit meer terugkomt.

Zijn vaders sleutel krast in het sleutelgat, wrikt zich het stijve slot in.

Bird schiet de slaapkamer in, tilt zijn dekens op, stopt de brief tussen het kussen en het sloop.

Hij kan zich niet veel meer herinneren van zijn moeder, maar dit weet hij nog wel: ze had altijd een plan. Ze zou niet de moeite hebben genomen om naar hun nieuwe adres op zoek te gaan en het risico hebben genomen om hem te schrijven als ze daar geen reden voor had. Dus moet deze brief iets betekenen. Dat houdt hij zichzelf voor, steeds maar weer.

Ze is bij hen weggegaan, meer wilde zijn vader niet vertellen.

En toen, op zijn hurken gezakt om Bird in de ogen te kijken: het is beter zo. Vergeet haar. Ik ga nergens heen, meer hoeft je niet te weten.

In die tijd wist Bird nog niet wat ze had gedaan. Hij wist alleen dat hij wekenlang de gedempte stemmen van zijn ouders in de keuken hoorde tot lang nadat hij eigenlijk al had moeten slapen. Meestal was het een geruststellend gemompel dat hem binnen een paar minuten in slaap suste, een teken dat alles in orde was. Maar de laatste tijd was het meer een getouwtrek: eerst zijn vaders stem, dan die van zijn moeder, zich schrap zettend, verbeteren.

Toen al had hij wel door dat het beter was om geen vragen te stellen. Hij had alleen geknikt en zich door zijn vader, warm en stevig, in de armen laten nemen.

Pas later kwam hij achter de waarheid toen die door de speeltuin op hem afgeslingerd werd als een steen naar zijn wang: *jouw moeder is een verrader*. D.J. Pierce, die naast Birds sneakers op de grond tufte.

Iedereen wist dat zijn moeder een Persoon van Aziatische Afkomst was. Kung-PAA's noemden sommige kinderen hen. Dat was niets nieuws. Als je goed keek, kon je het in Birds gezicht zien: alles wat niet echt op zijn vader leek, hoe schuin zijn jukbeenderen stonden, de vorm van zijn ogen. Het feit dat je een PAA bent, zo drukten de autoriteiten iedereen op het hart, was op zich geen misdrijf. De PACT gaat niet over rassen, zoals de president altijd zei, maar om patriottisme en een manier van denken.

Maar je moeder schopte rellen, zei D.J. Dat hebben mijn vader en moeder zelf gezegd. Ze was een gevaar voor de samenleving en ze zijn haar komen halen en daarom is ze weg.

Zijn vader had hem hiervoor gewaarschuwd. Mensen zeggen zoveel, had hij tegen Bird gezegd. Concentreer jij je nou maar op school. Zeg maar: We hebben niets meer met haar te maken. Zeg maar: Ze maakt geen deel meer uit van mijn leven.

Hij had het gezegd.

*We hebben niets meer met haar te maken, mijn vader en ik.
Ze maakt geen deel meer uit van mijn leven.*

Vanbinnen verkrampte en piepte zijn hart. Op het bitumen lag D.J.'s spuugklodder te glinsteren en te schuimen.

Tegen de tijd dat zijn vader het appartement in loopt, zit Bird aan tafel met zijn schoolboeken. Op een gewone dag zou hij opgesprongen zijn, een eenarmige knuffel hebben gegeven. Vandaag is hij in gedachten nog bij de brief en buigt hij zich over zijn huiswerk en mijdt de blik van zijn vader.

De lift is weer stuk, zegt zijn vader.

Ze wonen op de bovenste verdieping van een van de studentengebouwen, op tien hoog. Een van de nieuwere gebouwen, maar de universiteit is zo oud dat zelfs de nieuwere gebouwen ouderwets zijn.

Wij waren er al voordat de Verenigde Staten een land was, mag zijn vader graag zeggen. Hij zegt altijd *wij* alsof hij nog steeds lesgeeft, wat hij al jaren niet meer doet. Hij werkt tegenwoordig in de universiteitsbibliotheek, waar hij bestanden bijhoudt, boeken terugzet. Het appartement hoort bij die baan. Bird snapt dat het een bonus is, dat zijn vaders uurloon laag is en dat ze krap zitten, maar hij ziet er zelf het voordeel niet van in. Hiervoor hadden ze een heel huis met een voor- en achtertuin. Nu hebben ze een piepklein appartementje met twee kamers: één slaapkamer, die zijn vader en hij delen,

een zitkamer met aan de ene kant een kitchenette. Twee kookpitten, een minikoelkast die te klein is om een pak melk rechtop in te bewaren. Onder hen komen en gaan de studenten, elk jaar hebben ze nieuwe burens en tegen de tijd dat ze de gezichten van de mensen leren kennen, zijn ze alweer weg. In de zomer is er geen airconditioning; in de winter loeien de radiatoren op de hoogste stand. En als de lift weer eens koppig dienst weigert, kun je alleen met de trap naar boven of beneden.

Nou ja, zegt zijn vader. Een hand gaat naar de strop van zijn das en wrikt die los. Ik zal het wel even tegen de huismeester zeggen.

Bird houdt zijn ogen op zijn papieren gericht, maar hij voelt zijn vaders blik op hem rusten. Wachtend tot hij opkijkt. Hij durft het niet.

Zijn Engelse huiswerk voor vandaag: *Leg in één alinea uit waar de PACT voor staat en waarom die zo belangrijk is voor onze nationale veiligheid. Geef drie specifieke voorbeelden.* Hij weet precies wat hij zou moeten zeggen: op school leren ze het elk jaar. De PACT staat voor de *Preserving American Culture and Traditions Act*. De wet ter bescherming van de Amerikaanse cultuur en tradities. In de kleuterklassen noemden ze het een belofte: *Wij beloven om de Amerikaanse waarden te beschermen. Wij beloven over elkaar te waken.* Elk jaar leren ze hetzelfde, maar dan met grotere woorden. Tijdens dit soort lessen kijken de juffen meestal nogal nadrukkelijk naar Bird en dan draait de rest van de klas zich om, om ook te kijken.

Hij schuift het opstel opzij en stort zich in plaats daarvan op zijn rekenwerk. *Stel dat het bnp van China 15 biljoen dollar is en dat het met 6% per jaar groeit. Als het bnp van Amerika 24 biljoen is, maar het groeit met maar 2% per jaar, hoeveel jaar*

duurt het dan voordat het bnp van China hoger is dan dat van Amerika?

Het is gemakkelijker met cijfers. Dan weet je zeker wat goed en fout is.

Alles in orde, Noah? vraagt zijn vader en Bird knikt, maakt een vaag gebaar naar zijn schrift.

Gewoon veel huiswerk, zegt hij en zijn vader, blijkbaar tevreden gesteld, loopt naar de slaapkamer om zich te verkleeden.

Eén onthouden, denkt Bird en hij tekent een keurig vakje onder de som. Het heeft geen zin om zijn vader over zijn dag te vertellen: elke dag is hetzelfde. De wandeling naar school, langs dezelfde route. Trouw zweren aan de vlag, het volkslied, met zijn hoofd omlaag van lokaal naar lokaal schuifelen om geen aandacht te trekken op de gang, nooit zijn hand opsteken. Op de beste dagen negeert iedereen hem; de meeste dagen is hij het voorwerp van spot of medelijden. Hij weet niet wat hij erger vindt, maar van allebei geeft hij zijn moeder de schuld.

Het heeft ook nooit veel zin om zijn vader te vragen hoe zijn dag was. Voor zover hij weet zijn de dagen van zijn vader ook altijd hetzelfde: met het karretje tussen de boekenkasten door, boeken op hun plek zetten, steeds maar weer. Er staat altijd weer een karretje op hem te wachten. *Sisyfusarbeid*, zei zijn vader toen hij er pas werkte. Daarvoor doceerde hij linguïstiek. Hij hield van boeken en woorden. Hij spreekt zes talen vloeiend, kan er daarnaast nog acht andere lezen. Hij is degene die Bird vertelde over Sisyfus, die eeuwig dezelfde steen een heuvel op moest rollen. Zijn vader houdt van mythes en obscure Latijnse stammen en woorden die zo lang zijn dat je erop moest oefenen tot je ze als een rozenkrans

kon afratelen. Vroeger onderbrak hij zijn eigen zinnen om een ingewikkelde term te verklaren, om van het pad van zijn gedachte te gaan, een zigzagweggetje in om Bird de geschiedenis van het woord te vertellen, waar het vandaan kwam, het hele levensverhaal en dat van alle broertjes, zusjes, neefjes en nichtjes. Alle lagen van de betekenis van zo'n woord afschrapend. Ooit vond Bird dat zelf ook heerlijk, toen hij nog klein was, toen zijn vader nog docent was en zijn moeder nog hier was en alles anders was. Toen hij nog dacht dat verhalen alles konden verklaren.

Tegenwoordig praat zijn vader niet zo vaak meer over woorden. Hij is moe van de lange dagen in de bibliotheek die zijn ogen zanderig maken; hij komt omringd door een stilzwijgen thuis, alsof het hem vanaf de boekenplanken heeft door-drenkt, de koele, zoetschrale lucht, de somberte die boven zijn schouders hangt en zich nauwelijks laat verjagen door de enkele lamp in elk looppad. Bird vraagt hem er ook niet naar, om dezelfde reden als waarom zijn vader niet graag over zijn moeder praat: ze willen allebei liever niet de dingen missen die ze niet terug kunnen krijgen.

En toch: in plotselinge flitsen is ze er ineens weer. Als flarden van een droom die je je nog vaag herinnert.

Haar lach, even plotseling als het blaffen van een zeehond, een schorre uitbarsting die haar hele hoofd achterover gooide. Niet echt damesachtig zei ze altijd, vol trots. Zoals ze met haar vingers trommelde als ze nadacht, haar gedachten zo rusteloos dat ze niet stil kon zitten. En deze: 's avonds laat, Bird ziek met een raspande hoest. Wakker uit een klamme slaap, in paniek, hoestend en huilend, zijn borst vol warme lijm. Zeker dat hij doodging. Zijn moeder die een handdoek over de lees-

lamp hing, naast hem in bed kroop, haar koele wang tegen zijn voorhoofd. Die hem vasthield tot hij in slaap viel, die hem de hele nacht vasthield. Telkens als hij half wakker werd waren haar armen nog altijd om hem heen geslagen en de angst die als iets flapperends in hem opsteeg werd weer zacht en glad.

Ze zitten samen aan tafel, Bird die met een potlood op zijn schrift tikt, zijn vader die de krant uitkamt. De rest van de wereld haalt zijn nieuws van internet, scrolt door de belangrijkste verhalen, haalt zijn telefoon uit zijn zak bij het rinkelen van brekend nieuws. Zijn vader deed dat zelf ooit ook, maar sinds ze verhuisd zijn heeft hij zijn telefoon en laptop opgegeven. Ik ben gewoon ouderwets, zei hij toen Bird ernaar vroeg. Tegenwoordig leest hij de krant, van voor tot achter. Elk woord, zegt hij, dag in, dag uit. Als hij ooit al opschept, dan is dit het. Tussen de rekenopgaven probeert Bird niet naar de slaapkamer te kijken, waar de brief ligt te wachten. In plaats daarvan bestudeert hij de koppen op de voorpagina die hem afschermt van zijn vader: OPLETTENDHEID BUURTPREVENTIE-TEAM DWARSBOOMT MOGELIJKE OPSTAND IN WASHINGTON.

Bird rekent. Als een Koreaanse auto 15.000 dollar kost, maar slechts 3 jaar meegaat, terwijl een Amerikaanse auto 20.000 dollar kost, maar 10 jaar meegaat, hoeveel geld bespaart je dan in 50 jaar tijd als je alleen Amerikaanse auto's koopt? Als een virus zich exponentieel verspreidt door een populatie van 10 miljoen mensen, met een dagelijkse verdubbeling in groei...

Aan de andere kant van de tafel slaat zijn vader de krant om.

Nu alleen nog het opstel. Aarzelend werkt Bird de opdracht af. Hij bouwt woord voor woord een scheve alinea. *De PACT is een heel belangrijke wet die een eind maakte aan de Crisis en die zorgt dat ons land veilig blijft, omdat...*

Hij is opgelucht als zijn vader de krant opvouwt en op zijn horloge kijkt en hij zijn opstel kan laten voor wat het is en zijn potlood neer kan leggen.

Bijna halfzeven, zegt zijn vader. Kom, dan gaan we iets te eten halen.

Ze steken de straat over om te gaan eten in de eetzaal. Weer een zogenaamde bonus van deze baan: je hoeft nooit te koken; handig voor een alleenstaande vader. Als ze door een of andere onvoorziene vertraging het avondeten missen, moet zijn vader hun maaltje bij elkaar zien te scharrelen – macaroni uit een blauwe doos in de kast, of zo. Iets karigs dat hun honger niet kan stillen. Voor zijn moeder wegging, aten ze altijd samen: een kringetje van drie, aan de keukentafel, zijn ouders kletsend en lachend terwijl ze aten. Na het eten zong zijn moeder zachtjes terwijl zij de afwas deed en zijn vader afdroogde.

Ze vinden een plek in de hoek achter in de eetzaal waar ze alleen kunnen eten. Om hen heen zitten de studenten met zijn tweeën of drieën bij elkaar, het gemummel van hun zachte gesprekken als een luchtstroom in de zaal. Bird kent niemand bij naam en maar een paar van gezicht; hij kijkt de mensen nooit in de ogen. Gewoon doorlopen, zegt zijn vader altijd als voorbijgangers staren, hun blikken als duizendpoten op Birds gezicht. Bird is blij dat hij niet geacht wordt naar de studenten te knikken en te glimlachen, praatjes met ze te maken. Ze weten ook niet hoe hij heet en volgend jaar zijn ze allemaal weer weg.

Ze zijn bijna uitgegeten als er buiten commotie klinkt. Een handgemeen en een botsing, piepende banden.

Blijf hier, zegt zijn vader. Hij rent naar het raam en voegt

zich bij de studenten die zich daar al hebben verzameld en naar buiten gluren.

In de hele eetzaal staan de achtergelaten borden koud te worden. Blauw met witte lichten zwaaien over het plafond en de muren. Bird staat niet op. Wat het ook maar is, het gaat weer voorbij. Nergens mee bemoeien, zegt zijn vader altijd, waarmee zijn vader bedoelt nooit de aandacht trekken. Als je ooit ergens gedoe ziet, had zijn vader ooit gezegd, ren dan de andere kant op. Zo is zijn vader: met gebogen hoofd door het leven sjokkend.

Maar het gemompel in de eetzaal zwelt aan. Nog meer sirenes, nog meer lichten die schaduwen werpen die monsterlijk uitdijen en krimpen tegen het plafond. Buiten een kluwen boze stemmen en het geduw tegen lichamen, gelaarsde voeten over de stoep. Zoiets heeft hij nog nooit gehoord en een deel van hem wil naar het raam rennen, naar buiten kijken en zien wat er aan de hand is. Het andere deel wil onder de tafel duiken en zich verstoppen als het kleine bange schepsel dat hij ineens in zichzelf herkent. Vanbuiten barst een krasserige megafoon los: *Dit is de politie van Cambridge. Zoek dekking. Blijf weg bij ramen tot nader order.*

In de hele eetzaal schieten studenten terug naar hun tafeltjes en Peggy, de manager van de zaak, loopt langs alle zijden van de zaal en trekt de gordijnen dicht. De lucht tintelt van het gefluister. Bird stelt zich voor dat daarbuiten een woedende menigte is, barricades van vuilnis en meubels, molotovcocktails en vlammen. Alle foto's van de Crisis die ze op school hebben bestudeerd komen tot leven. Zijn knie stuitert tegen de tafelpoot tot zijn vader terugkomt en dan verplaatst het gestuiter zich naar binnenin hem, naar de holte in zijn borst.

Wat is er aan de hand, vraagt Bird.

Zijn vader schudt zijn hoofd.

Een soort disruptie, zegt hij. Denk ik. En dan, als hij Birds grote ogen ziet: Niks ergs, Noah. De autoriteiten zijn er. Ze hebben alles onder controle.

Tijdens de Crisis was er de hele tijd disruptie, dat hebben ze eindeloos vaak geleerd op school, al zo lang als hij zich kan herinneren. Iedereen was werkloos, fabrieken lagen stil, aan alles was tekort; oproerkraaiers hadden winkels geplunderd en rellen geschopt op straat, hele buurten in lichterlaaie gezet. In die wanorde raakte het land verlamd.

Het was onmogelijk, had zijn leraar maatschappijleer gezegd, om een productief leven te leiden.

Hij had doorgeklikt naar een andere slide op het smartboard. Straten vol puin, ingeslagen ruiten. Een tank midden op Wall Street. Rook die in een oranje waas opsteeg onder de St. Louis Arch.

Dat, jongedames en -heren, is waarom jullie van geluk mogen spreken dat jullie in een tijdperk leven waarin dankzij de PACT de verstorende protesten tot het verleden behoren.

En inderdaad, tijdens Birds leven is disruptie zeldzaam, bijna helemaal verdwenen, zelfs. De PACT is nu ruim tien jaar van kracht, na goedkeuring door overweldigende meerderheden van het Huis en de Senaat, supersnel ondertekend door de president. Uit de ene na de andere peiling blijkt dat die nog altijd op brede steun kan rekenen onder de bevolking.

Alleen: de afgelopen maanden gebeuren door het hele land vreemde dingen – geen stakingen en demonstraties en rellen, zoals de disrupties waar ze in de klas over leren, maar iets nieuws. Vreemde en kennelijk zinloze stunts, te bizar om geen verslag van te doen, allemaal anoniem, allemaal gericht op de

PACT zelf. In Memphis hebben figuren met skimaskers een kiewagen vol pingpongballen in de rivier gelegd en zijn toen op de vlucht geslagen, een wolk van witte bolletjes in hun kielzog achterlatend. Op elke bal was een rood miniatuurhart getekend, boven de woorden STOP DE PACT. En verleden week nog hadden twee drones een spandoek ontvouwd boven Brooklyn Bridge, van boog naar boog. FUCK DE PACT stond erop. Binnen een halfuur had de staatspolitie de brug afgesloten, een hoogwerker naar de bruggentorens gereden en het spandoek weggehaald – maar Bird had de foto's gezien die mensen snel met hun telefoons hadden genomen en losgelaten hadden op internet; alle grote nieuwszenders en -websites hadden die foto's getoond, zelfs een paar kranten. Het grote spandoek met de dikke zwarte letters en daaronder een vlekkerig rood hart, als een bloedvlek.

In New York had het verkeer urenlang vertraging opgelopen vanwege die dichte brug: mensen hadden video's gepost waarin de lange rijen auto's te zien waren, een keten van rode lichtjes die zich uitstreckte in de avond. We waren pas om middernacht thuis, vertelde een bestuurder aan verslaggevers. Onder zijn ogen zaten donkere kringen, als roetvegen. We werden in feite gegijzeld, zei hij, en niemand die wist wat er aan de hand was – ik bedoel, het was een soort terrorisme. In de nieuwsberichten werden de verspilde benzine, het vrijgekomen CO₂, de economische kosten van die verloren uren berekend. Het gerucht ging dat mensen nog altijd pingpongballen zagen drijven op de Mississippi; de politie in Memphis gaf een foto vrij van een eend die er volgens hen in gestikt was. Het dier had een hals vol tumorachtige bobbel.

Absoluut onaanvaardbaar gedrag, had zijn leraar maatschappijleer gesnoeven. Als iemand van jullie er ooit lucht van

krijgt dat iemand van plan is dit soort disruptie te plegen, dan is het jullie burgerplicht onder de PACT om het bij de autoriteiten te melden.

Ze hadden een geïmproviseerde lezing gekregen en een extra huiswerkopdracht: *Schrijf een opstel van vijf alinea's waarin je uitlegt hoe de recente verstoringen van de vrede de openbare veiligheid voor eenieder in gevaar hebben gebracht.* Birds hand was ineem gekruld en verkramp.

En nu is er dus disruptie gaande buiten de eetzaal. Bird is tegelijk doodsbang en gefascineerd. Wat is het: een aanval? Een opstand? Een bom?

Vanaf de andere kant van de tafel pakt zijn vader zijn hand. Iets wat hij vaak deed toen Bird nog klein was, iets wat hij bijna nooit meer doet nu Bird ouder is, iets wat Bird – stiekem – mist. Zijn vaders hand is zacht en eeltloos. De hand van een man die met zijn hoofd werkt. Zijn vingers vouwen zich warm en sterk om die van Bird om ze zachtjes tot bedaren te brengen.

Weet je waar het vandaan komt? vraagt zijn vader. *Dis-* betekent *weg van*. Zoals in *disharmonie*, *disbalans*, *disfunctioneren*.

Zijn vaders oudste gewoonte: woorden uit elkaar halen als oude klokken om de radertjes te laten zien die binnenin nog ronddraaien. Hij probeert Bird gerust te stellen, alsof hij hem een verhaaltje vertelt voor het slapengaan. Om hem af te leiden, misschien zelfs om zichzelf af te leiden.

Plus *rupt*: breken. Zoals in *eruptie*: losbreken; *interruptie*: onderbreken; *abrupt*: een breuk met.

Zijn vaders stem stijgt een halve octaaf van opwinding, een gitaarsnaar die gestemd wordt. Dus *disruptie*, zegt hij, betekent in feite: *losbreken*. Aan stukken slaan.

Bird denkt aan losgetrokken spoorbanen, gebarricadeerde snelwegen, ineensstortende gebouwen. Hij denkt aan de foto's die ze op school te zien hebben gekregen, demonstranten die stenen gooien, ME'ers ineengedoken achter een muur van schilden. Van buiten horen ze onduidelijk gepiep van politie-portofoons, stemmen die binnen en buiten gehoorsafstand aanzwellen. Om hen heen buigen de studenten zich over hun telefoons, op zoek naar verklaringen, updates postend.

Het komt goed, Noah, zegt zijn vader. Het is zo weer voorbij. Niks om bang voor te zijn.

Ik ben niet bang, zegt Bird. En dat is hij ook niet echt. Wat als een spinnenweb over zijn huid ligt is geen angst. Het is meer de lading die in de lucht hangt voor een onweersbui, een of andere immense en schokkende mogelijkheid.

Een minuut of twintig later kraakt er weer een megafoon-aankondiging door de dichte gordijnen en de dubbele beglazing. *U kunt veilig uw normale activiteiten hervatten. Wij vragen u eventuele andere verdachte activiteiten aan de autoriteiten te melden.*

Om hen heen beginnen de studenten langzaamaan weg te gaan, zetten hun dienbladen bij de afwas en haasten zich naar hun kamers, zich beklagend over het oponthoud. Het is al halfnegen geweest en ineens wil iedereen liever ergens anders zijn. Als Bird en zijn vader hun spullen pakken, begint Peggy de gordijnen weer open te schuiven, waarachter een verduisterde straat zichtbaar wordt. Achter hen schieten andere eetzaalmedewerkers van de ene naar de andere tafel met vaatdoeken en sprays met schoonmaakmiddel; iemand anders duwt haastig een brede bezem over de tegels om gemorste cornflakes en rondgestrooide broodkruimels bijeen te vegen.

Laat mij maar Peggy, zegt Birds vader, en Peggy geeft hem een dankbaar knikje.

Zorg goed voor uzelf, meneer Gardner, zegt Peggy terwijl ze snel terugloopt naar de keuken. Bird zit onrustig te wachten tot zijn vader alle gordijnen opengeschoven heeft en ze weer naar huis kunnen.

Buiten is de lucht fris en stil. Alle politiewagens zijn weg en alle mensen ook; de buurt is uitgestorven. Hij zoekt naar sporen van de disruptie – kraters, geblakerde gebouwen, gebroken glas. Niets. Dan, als ze de straat oversteken naar hun gebouw, ziet Bird het op de grond: verf uit een spuitbus, bloedrood afstekend tegen het asfalt, midden op het kruispunt. Zo groot als een auto, niet te missen. Een hart, beseft hij, precies als op dat spandoek in Brooklyn. En deze keer wordt het omringd door een kring van woorden. GEEF ONS ONZE VERLOREN HARTEN TERUG.

Een tinteling kruipt over zijn huid.

Als ze oversteken, vertraagt hij zijn pas om de letters nog eens te lezen. ONZE VERLOREN HARTEN. De half opgedroogde verf plakt aan de zolen van zijn sneakers; zijn hete adem stukt in zijn keel. Hij kijkt zijn vader aan, op zoek naar een glimp van herkenning. Maar zijn vader trekt hem aan zijn arm. Hij trekt Bird weg en kijkt niet eens omlaag. Hij kijkt Bird niet aan.

Het is al laat, zegt zijn vader. Laten we maar snel naar binnen gaan.

Ze was een dichter, zijn moeder.

Een beroemde, had Sadie eraan toegevoegd, en hij had zijn schouders opgehaald. Bestond zoiets dan?

Kom op, had Sadie gezegd. Iedereen kent Margaret Miu.

Ze dacht even na.

Of nou ja, zei ze, iedereen kent haar gedicht, bedoel ik.

Eerst was het maar gewoon een willekeurig zinnetje.

Niet lang nadat zijn moeder was weggegaan had Bird een stukje papier gevonden in de bus, dun als de vleugel van een dode vlinder, in de spleet tussen de stoel en de zijkant van de bus. Een van talloze. Zijn vader had het uit zijn hand gegrist en verkreukt op de grond gegooid.

Geen rommel oppakken, Noah, zei hij.

Maar Bird had de woorden die erop stonden al gelezen: AL ONZE VERLOREN HARTEN.

Een zinnetje dat hij nog nooit had gehoord, maar dat in de maanden en toen jaren nadat zijn moeder verdwenen was steeds de kop opstak. Als graffiti in de fietstunnel, op de muur van het basketbalveldje, op een stuk spaanplaat om een bouwplaats die allang stillag. ONZE VERLOREN HARTEN, VERGEET ZE NIET. Met een platte kwast over de plakATEN van de buurtwacht heen geschilderd: WAAR ZIJN ONZE VERLOREN HARTEN? En op pamfletten die op een gedenkwaardige ochtend ineens opdoken: onder de ruitenwissers van geparkeerde auto's, rondgestrooid op de stoep, tegen de betonnen voetstukken van lantaarnpalen aan gewaaid. Kopietjes ter grootte van je hand waar verder niets op stond behalve: AL ONZE VERLOREN HARTEN.

De volgende dag waren de graffiti overschilderd, de plakATEN vervangen en pamfletten opgeveegd als dode bladeren. Alles weer zo keurig dat hij het zich allemaal misschien maar had verbeeld.

Toen zei het hem verder niets.

Het is een anti-PACT-slogan, zei zijn vader kortaf toen Bird

ernaar vroeg. Van mensen die willen dat de PACT wordt afgeschaft. Gestoorde lui. Echt knettergek.

Je moest inderdaad wel gek zijn om de PACT af te willen schaffen, beaamde Bird. De PACT had een eind helpen maken aan de Crisis; dankzij de PACT was alles vredig en veilig. Dat wist een kleuter nog. De PACT was gewoon een kwestie van gezond verstand: als je je niet vaderlandslievend gedroeg, had dat consequenties. En als je dat wel deed, dan hoefde je je toch nergens zorgen om te maken? Als je iets onvaderlandslievends zag of hoorde, was het je plicht om dat aan de autoriteiten te melden. Hij had nooit een wereld gekend zonder de PACT; het was even vanzelfsprekend als de zwaartekracht, of *Gij zult niet doden*. Hij snapte niet waarom iemand ertegen kon zijn, wat dit allemaal met harten te maken had, hoe een hart verloren kon raken. Hoe kon je overleven zonder je hart dat in je klopte?

Hij snapte er niets van, tot hij Sadie leerde kennen. Sadie die thuis weggehaald was en herplaatst was, omdat haar ouders tegen de PACT hadden geprotesteerd.

Wist je dat dan niet? had ze gezegd. Wat die *consequenties* waren? Bird. Kóm nou.

Ze tikte op het werkblad dat ze als huiswerk meegekregen hadden: De drie pijlers van de PACT: *een verbod op de verspreiding van on-Amerikaanse waarden en gedrag. Alle burgers zijn verplicht om mogelijke bedreigingen van onze samenleving te melden.* En daar, onder Sadies vinger: *Kinderen dienen te worden beschermd tegen een omgeving waarin schadelijke standpunten worden aangehangen.*

Zelfs toen had hij het niet willen geloven. Misschien waren er onder de PACT wel wat mensen weggehaald, maar zo vaak kon dat toch niet gebeuren – want waarom had anders nie-

mand het erover? Tuurlijk, af en toe hoorde je over een geval zoals Sadie, maar dat waren toch zeker uitzonderingen? Als zoiets gebeurde, dan moest je wel iets gevaarlijks hebben gedaan, want je kind móést beschermd worden – tegen jou en wat je ook maar deed of zei. Wat wil je dan, zeiden sommige mensen, vind je soms dat mensen die hun kinderen misbruiken en mishandelen hun kinderen ook mogen houden?

Dat had hij tegen Sadie gezegd, zonder nadenken, en ze viel stil. Toen maakte ze een bal van haar broodje tonijnsalade en smet het hem in zijn gezicht. Tegen de tijd dat hij zijn ogen schoongeveegd had, was ze verdwenen en de hele middag kleefde de stank van vis aan zijn haar en huid.

Een paar dagen later haalde Sadie iets uit haar rugzak.

Kijk, had ze gezegd. De eerste woorden die ze sindsdien tegen hem had gezegd. Bird, kijk eens wat ik heb gevonden.

Een krant, gescheurd bij de hoeken, de inkt grauw vervaagd. Al bijna twee jaar oud. En daar, vlak onder de vouw, een kop: PLAATSELIJKE DICHTER IN VERBAND GEBRACHT MET OPSTANDEN. De foto van zijn moeder, een voorzichtig kuiltje aan de rand van haar glimlach. De wereld om hem heen werd wazig en grijs.

Waar heb je deze vandaan, vroeg hij en Sadie haalde haar schouders op.

Uit de bibliotheek.

Het is de strijdkreet geworden tijdens anti-PACT-rellen in het hele land, maar de wortels ervan liggen hier – angstaanjagend dicht bij huis. De leus die steeds vaker wordt gebruikt om de nationale veiligheidswetgeving aan te vallen, is ontsproten aan het brein van een vrouw genaamd Margaret

*Miu, en komt uit haar poëziebundel Onze verloren harten.
Miu, het kind van Chinese immigranten, heeft een jong
zoontje*

Vanaf daar begonnen de woorden onscherp te wiebelen.

Je weet wat dit betekent, Bird, zei Sadie. Ze ging op haar tenen staan, zoals altijd als ze ergens opgewonden over was. Jouw moeder...

Toen wist hij het. Waarom ze bij hem weggegaan was. Waarom ze het nooit over haar hadden.

Ze is een van hen, zei Sadie. Ze is daar ergens. Organiseert protesten. Strijdt tegen de PACT. Doet haar best om hem ongedaan te maken en kinderen weer naar huis te laten gaan. Net als mijn ouders.

Haar gezicht betrok en over haar ogen trok een verre glinstering. Alsof ze dwars door Bird heen keek naar een opening vlak achter hem.

Bird had gedacht dat het gewoon weer een van Sadies fantasieën was. Zijn moeder, de leider van dit alles? Onwaarschijnlijk, zo niet onmogelijk. En toch waren het haar woorden die al die borden en spandoeken sierden die opriepen om de PACT af te schaffen, overal in het land.

Zo noemt het nieuws mensen die tegen de PACT protesteren: *ondermijnende subversieve elementen. Verraderlijke China-sympathisanten. Tumoren binnen de Amerikaanse samenleving.* Woorden die hij toentertijd had moeten opzoeken in zijn vaders woordenboek, net als *uitsluiting* en *uitroeiing*.

Telkens als ze zijn moeders woorden zagen – in krantenverlagen, op iemands telefoon – gaf Sadie Bird een por alsof ze een beroemdheid zagen lopen. Bewijs van het bestaan van zijn moeder, weg van hen, ergens anders, zo bezorgd om

andermans kinderen dat ze haar eigen kind in de steek had gelaten. De ironie trok langzaam door zijn aderen.

Nu is het niet meer ergens anders. Dit hier zijn zijn moeders woorden, in bloedrood dwars over zijn straat geschilderd. Haar brief boven, in zijn kussen. Hetzelfde spetterhart als dat op de Brooklyn Bridge, daar op de stoep aan zijn voeten. Hij werpt een blik over zijn schouder, scant de donkere hoeken van de binnenplaats, niet zeker of de kou in zijn keel hoop of vrees is. Of hij in haar armen wil springen of haar uit haar schuilplaats wil sleuren, het licht in. Maar er is niemand en zijn vader trekt aan zijn arm en hij loopt achter zijn vader aan naar binnen, de trap op.

Eenmaal thuis, bezweet en moe van hun klimtocht, trekt zijn vader zijn jas uit en hangt hem op het haakje. Bird gaat weer zitten om zijn huiswerk af te maken, maar zijn gedachten gonzen tomeloos. Hij kijkt even naar het raam dat uitkijkt op de binnenplaats, maar hij ziet alleen hun armoedige appartamentje weerspiegeld in het glas. Voor hem draait zijn halve opstel in de lege witte ruimte.

Papa, zegt hij.

Aan de andere kant van de kamer kijkt zijn vader op van zijn boek. Hij leest een woordenboek, bladert er zomaar wat doorheen: een oude gewoonte die Bird zowel eigenaardig als lief vindt. Lang geleden brachten zijn ouders zo hun avonden door, op de bank met hun boeken. En soms hing Bird dan over zijn vaders schouder, en dan over die van zijn moeder, en zei hardop de langste woorden die hij kon vinden. Tegenwoordig zijn de woordenboeken de enige boeken die ze nog in huis hebben, de enige boeken die ze hebben gehouden toen ze verhuisden. Aan zijn vaders ogen kan Bird zien dat hij eeu-

wen weg was, zwerfend door het zigzaggende verleden van een of ander archaisch woord. Het spijt hem dat hij zijn vader terug moet roepen uit dat vredige gouden oord. Maar hij moet het weten.

Je hebt toch niet – hij schraapt zijn keel – je hebt toch niet iets van haar gehoord, hè?

Heel even is zijn vaders gezicht volkomen onbewogen. Bird heeft haar naam niet genoemd, maar dat hoeft ook niet: ze weten allebei wie hij bedoelt. Voor hen is er maar één *haar*. Dan slaat zijn vader het woordenboek met een klap dicht.

Natuurlijk niet, zegt hij en hij gaat bij Bird staan. Torent boven hem uit. Hij legt een hand op Birds schouder.

Ze maakt geen deel meer uit van ons leven. Wat ons betreft bestaat ze niet. Snap je dat, Noah? Zeg dat je het snapt.

Bird weet precies wat hij zou moeten zeggen – *Natuurlijk snap ik dat* – maar de woorden stokken hem in de keel. Maar ze maakt er wel deel van uit, wil hij zeggen. Ze bestaat wel en ik snap het niet, ze heeft iets te zeggen, ze heeft mij iets te zeggen, dit is niet zomaar een los eindje dat afgewerkt moet worden – of ontrafeld. In dit moment van aarzeling werpt zijn vader een blik over Birds schouder naar het halve opstel op tafel.

Laat eens zien, zegt hij.

Zijn vader is al jaren geen docent meer, maar hij kan het niet laten om toch te proberen hem dingen te leren. Zijn hersenen zijn als een grote hond en zijn schedel het hok: rusteloos schieten ze heen en weer en willen dolgraag vrij kunnen rennen. Hij heeft zich al over Birds huiswerk gebogen en trekt het papier onder Birds elleboog vandaan.

Ik ben nog niet klaar, protesteert Bird en hij bijt in het gummetje op zijn potlood. Grafiet- en rubberdeeltje belanden op zijn tong. Zijn vader schudt zijn hoofd.

Dit moet veel duidelijker, zegt hij. Kijk, hier schrijf je: *De PACT is van groot belang voor onze nationale veiligheid.* Je moet veel specifieker zijn, veel krachtiger: *De PACT is een cruciaal instrument om Amerika te behoeden voor ondermijning door buitenlandse invloeden.*

Met een vinger trekt hij een lijn waardoor Birds schuin-schrift vlekkerig wordt.

Of hier. Je moet je leraar duidelijk maken dat je dit echt begrijpt – er mag geen enkele twijfel over bestaan dat je het snapt. *De PACT beschermt onschuldige kinderen tegen indoctrinatie met valse, subversieve, on-Amerikaanse ideeën door ongeschikte en onvaderlandslievende ouders.*

Hij tikt op het papier.

Toe dan, zegt hij met een priemende vinger. Schrijf dat maar op.

Bird staart met opeengeklemd kaken en boze, natte ogen naar zijn vader. Zo zijn ze nog nooit geweest samen: als twee vuurstenen waartussen het vonkt.

Schrijf op, zegt zijn vader en Bird doet het en zijn vader slaakt een diepe zucht en trekt zich terug in de slaapkamer, met het woordenboek in de hand.

Als hij klaar is met zijn huiswerk en zijn tanden heeft gepoetst, doet Bird de lichten in het appartement uit en glipt achter de gordijnen. Vandaar kan hij naar de overkant kijken, naar de eetzaal die inmiddels gesloten is en die alleen wordt verlicht door de vage rode gloed van het 'uitgang'-bordje dat binnen hangt. Terwijl hij daar staat te kijken parkeert er een vrachtwagen langs de weg en gaan de koplampen uit. De vage figuur van een man stapt uit, loopt met iets naar het midden van de straat en gaat aan de slag. Het duurt heel even voordat Bird

begrijpt wat er aan de hand is: dat iets is een emmer verf en een grote verfroller. Hij schildert over het hart heen en morgenochtend zal het verdwenen zijn.

Noah, zegt zijn vader vanuit de deuropening. Het is bedtijd.

Die avond, terwijl zijn vader zachtjes onder hem ligt te snurken, wurmt Bird zijn hand in zijn kussensloop en voelt aan de randen van de envelop. Voorzichtig trekt hij de brief eruit, strijkt hem glad. Hij heeft een zaklamp in zijn deel van het stapelbed zodat hij kan lezen als zijn vader slaapt en die knipt hij aan.

In het waterige licht zijn de katten een kluwen hoeken en bochten. Een geheime boodschap? Code? Letters verborgen in hun strepen, misschien, in de puntjes van hun oren of de kromming van hun staarten? Hij houdt de brief alle kanten op, laat de lichtbundel over de balpenlijntjes schijnen. Op een streepjeskat meent hij een M te lezen; de kromme poot van een zwarte kat lijkt op een S of anders een N. Maar hij weet het niet zeker.

Hij wil de brief net weer wegstoppen als hij het ziet. Het kleine lichtcirkeltje haalt het ineens duidelijk naar voren, als een vergrootglas. In de hoek waar anders een paginanummer zou staan: een rechthoekje, zo groot als de nagel van zijn pink. Daarbinnen nog een rechthoek, ietsje kleiner. De katten letten er natuurlijk helemaal niet op; als je niet heel goed kijkt, zou je het niet tussen hen in zien staan. Maar Bird ziet het wel. Wat is het? Een ingelijste tekening van niets, misschien. Een ouderwetse televisie met niets op het scherm. Een raam met een vlakke ruit.

Hij bestudeert het. Aan de ene kant een puntje, twee scharnieren aan de andere kant. Een deur. Een deksel van een doos,

een kast die potdicht zit. Een licht briesje doet ergens in zijn achterhoofd een papier opfladderen, dat meteen weer gaat liggen. Een verhaal dat zijn moeder hem vertelde, lang geleden. Ze vertelde hem altijd verhalen – sprookjes, fabels, legendes, mythes: een regenboog aan schitterende leugens. Maar nu hij de tekening ziet, komt die hem bekend voor. Katten en een kast en een jongen. Hij kan het zich niet meer goed herinneren, maar hij weet dat het bestaat. Hoe ging het ook alweer?

Er was eens. Er was eens... een jongen die dol was op katten.

Hij wacht in de hoop dat zijn moeders stem weer terugkomt om de rest van het verhaal in te vullen. Een bal die een duwtje krijgt, boven op een heuvel. Maar het enige geluid dat klinkt is de fluisterende ademhaling van zijn vader. Hij kan zich niet meer herinneren hoe de stem van zijn moeder klinkt. De stem die hij in zijn hoofd hoort is zijn eigen stem.